

עלון מספר 122 – יוני 2024 - אירועי יום הזיכרון לשואה ולגבורה

1. טקס פתיחת יום הזיכרון לשואה ולגבורה – חיים נוי
2. טקס הנחת הזרים ב"יד ושם"
3. אירועי האזכרה השנתית
4. רשימת הנפטרים בני הדור הראשון
5. טקס האזכרה השנתית בניו יורק
6. על חשיבות העדות – "זיכרון בסלון"
7. מן העיתונות: "שתי יבשות – זיכרון אחד"

1. טקס פתיחת יום הזיכרון לשואה ולגבורה – חיים נוי (אויבר ביסטרה)

בערב יום הזיכרון, שהתקיים ב"יד ושם" נשא דברים בשם הניצולים מר חיים נוי, יליד 1929 מאויבר ביסטרה (בהונגריה: Vysni Bystrica, ברותנית: Felsobisztra, מחוז מיז'יריה, שייך מוניציפלי למהאיידן).

את נאומו בטקס ניתן לשמוע בקישור הבא: <https://www.youtube.com/watch?v=SpsA5tc4hc4>

במסר שלהלן סיים חיים את דבריו: "אני עומד כאן לפניכם היום, כנציג הניצולים, שורדי השואה, שרדי קהילות ישראל המפוארות, שהתכנסו מכל קצוות תבל, שתרמנו להקמת הארץ ולבנינה וקורא לכם, דורות העתיד – לזכור כי אין לנו ארץ אחרת, עלינו להישאר מאוחדים. כי כוחנו באחדותנו!"

שורד השואה חיים נוי: "יש רק בית אחד לעם היהודי - ארץ ישראל..."

קורות חייו של חיים מתוך אתר "יד ושם": "חיים נוי נולד ב-1929 בעיירה אויבר ביסטרה בצ'כוסלובקיה (היום באוקראינה) למשפחה אורתודוקסית ובה שבעה ילדים. אביו, אברהם נוימן, שבא מפולין, היה חקלאי בעל אורווה, רפת וגידולים חקלאיים.

האם, רחל, חלבה את הפרות ומכרה את החלב. חיים למד בבית ספר ממלכתי בצ'כית ואחר הצהריים למד בחדר בידיש. ערב מלחמת העולם השנייה סופחה העיירה להונגריה. ביוני 1941 ריכזו ההונגרים את היהודים בבית הכנסת. חיים ברח וחצה את הנהר יחף, ולעורו רק כותונת לילה. הוא רץ כעשרה

קילומטרים עד הכפר הסמוך, אל בית דודו ודודתו, יוסף ופיגה אייזנר, והסתתר בחצרם [משפחת אייזנר התגוררה בסוימי (Sojmi). הדוד יוסף היה אביה של שרה, שבנה הוא ח"כ אלעזר שטרן]. באוגוסט 1941 נלקחו לקמניץ-פודולסקי הוריו וכל אחיו של חיים – מלבד נחום, אחיו הגדול של חיים, שלמד בחוסט – ונרצחו שם עם עוד כ-23,000 יהודים.

יוסף נלקח לעבודות כפייה ב"שירות העבודה" ההונגרי. ב-1944 עברו חיים, דודתו פיגה וילדיה לחוסט, ובאפריל נכלאו בגטו חוסט. ביוני 1944 גורשו בני המשפחה לאושוויץ. חיים נשלח עם דודתו לכיוון תאי הגזים, אך רצה להישאר עם אחיו נחום. הוא התגנב מתחת לרכבת, חזר לתור וממש לפני הסלקציה רץ אל נחום. חיים עבד בפניו צואה וחפצי הקורבנות. הוא ניצל משלוש סלקציות. באחת מהן התחבא בצריף של שבויים סובייטים ופולנים, בין כלי העבודה, ובאחרת הסתתר בבור של צואה שהגיעה עד ברכיו. נחום נרצח בסלקציה אחרת.

בינואר 1945 הוצא חיים מאושוויץ בצעדת מוות. כעבור כשבועיים הגיע למחנה מאוטהאוזן. משם הוצעד למחנה גונסקירכן, ובו ישן על הקרקע הקפואה בלי שבא דבר מאכל אל פיו.

ב-4 במאי שיחרר צבא ארצות הברית את חיים. הוא אושפז בבית חולים בלינץ והוא חולה טיפוס. לאחר החלמתו נודע לו, שדודו, יוסף, שרד בחוסט, ועלה בידו להגיע אל יוסף. חיים הצטרף לקבוצת גורדוניה, עבר במחנות עקורים והגיע לנמל סט שבצרפת בדרכו לארץ-ישראל. בפברואר 1947 עלה על סיפונה של אוניית המעפילים "המעפיל האלמוני". הבריטים לכדו את האונייה וכלאו את חיים עם שאר המעפילים במחנה מעצר בקפריסין.

ב-1947 הועבר חיים לארץ-ישראל ונכלא במחנה עתלית. עם שיחרורו הגיע לקבוצת אלומות בגליל, הוכשר בלחימה ושמר על נתיבי תחבורה, בהם הגשר ליד דגניה. במלחמת העצמאות שירת בגדוד 103 של חטיבת גולני. גם במילואים שירת במלחמות ישראל, ובכלל זה במלחמת יום הכיפורים, ולאחר סיום שירות המילואים התנדב לשרת חמש שנים נוספות.

חיים מילא תפקידים ניהוליים בחברת "אגד" במשך 34 שנים ולאחר מכן פעל בתור מורה דרך. במשך שנים ליווה משלחות לפולין של תלמידי תיכון, של חיילי צה"ל ושל אנשי כוחות הביטחון ושימש להם איש עדות.

לחיים ולחיה ז"ל, ניצולת שואה מפולין, שלושה ילדים, תשעה נכדים ונינה."

בשני הקישורים הבאים ניתן ללמוד על אישיותו הכובשת של חיים נוי: <https://haipo.co.il/item/268721>

<https://www.now14.co.il/%D7%A0%D7%99%D7%A6%D7%95%D7%9C-%D7%94%D7%A9%D7%95%D7%90%D7%94-%D7%94%D7%A0%D7%9B%D7%93-%D7%94%D7%9C%D7%95%D7%97%D7%9D-%D7%95%D7%94%D7%96%D7%9E%D7%A8-%D7%94%D7%9E%D7%A4%D7%95%D7%A8%D7%A1%D7%9D-%D7%94>

חיים נוי עם מדליית גולני, אותה הוא נושא בגאוה

חיים נוי, בן 95, עם תעודת ההוקרה מדור שני לדור ראשון – יחד עם זאב מילבאוואר ורותי פיקסלר

2. טקס הנחת הזרים ב"יד ושם"

ביום הזיכרון לשואה ולגבורה, שהתקיים ביום שני, כ"ח בניסן תשפ"ד, 6.5.2024, השתתפו נציגי העמותה בטקס הנחת הזרים ב"יד ושם". בגלל מזג האוויר הגשום הועתק הטקס מרחבת רפפורט לאוהל "יזכור".

את העמותה ייצגו המתנדבים הפעילים:
זאב מילבאואר, חיים דוידוביץ ויוסי קוטונו.

מימין: חיים דוידוביץ ויוסי קוטונו

מימין: יוסי קוטונו וזאב מילבאואר

רחבת אוהל "יזכור"

3. אירועי האזכרה השנתית

- האזכרה השנתית התקיימה השנה ביום רביעי, י"ד אייר תשפ"ד, 22.5.2024. האירוע צויין בכמה אתרים:
- א. בית הכנסת ב"יד ושם": קיבלנו הסבר מעניין על הדרך בה הובאו ארונות הקודש ושאר חפצי היודאיקה אל "יד ושם" [תמונות בהמשך].
 - ב. היכל השמות, בו מונצחים 4.8 מיליון שמות של הנרצחים – על פי המתועד ב"יד ושם" [תמונות בהמשך].
 - ג. אוהל "יזכור", בו נערך הטקס הדתי. את אש התמיד הדליקו יחד שורד השואה משה אלון (אילקוביץ), יליד 1925, מהעיירה Cabanivka [בהונגרית: Bacsó, מחוז אוז'גורוד] - יחד עם מיכאל גוטסמן, בן הדור השלישי. מיכאל מתגורר במושב שלומית, בעוטף עזה, והינו חבר כיתת הכוננות של המושב. בבוקר ה-7 באוקטובר יצאה כיתת הכוננות להגן על המושב הסמוך, פרי גן, וכך הם הצילו את בני המושב מטבח ומחטיפה. במהלך הקרבות נהרגו ארבעה מחבריו ומיכאל היה פצוע קשה מאוד. עד היום הוא עובר עדיין שיקום. מיכאל נשא גם תפילה לשלום החיילים. פרק תהילים קרא חברנו המתנדב, מיכאל אינדיק. את תפילת ה-"קדיש" נשא שורד השואה חיים נוי (נוימן), עליו ניתן לקרוא בסעיף 1 בעלון זה. הרב מרדכי אנגלמן, בן הדור השלישי, נשא את תפילת "אל מלא רחמים".
 - ד. האזכרה השנתית באולם "ספרא" – ראו בהמשך.

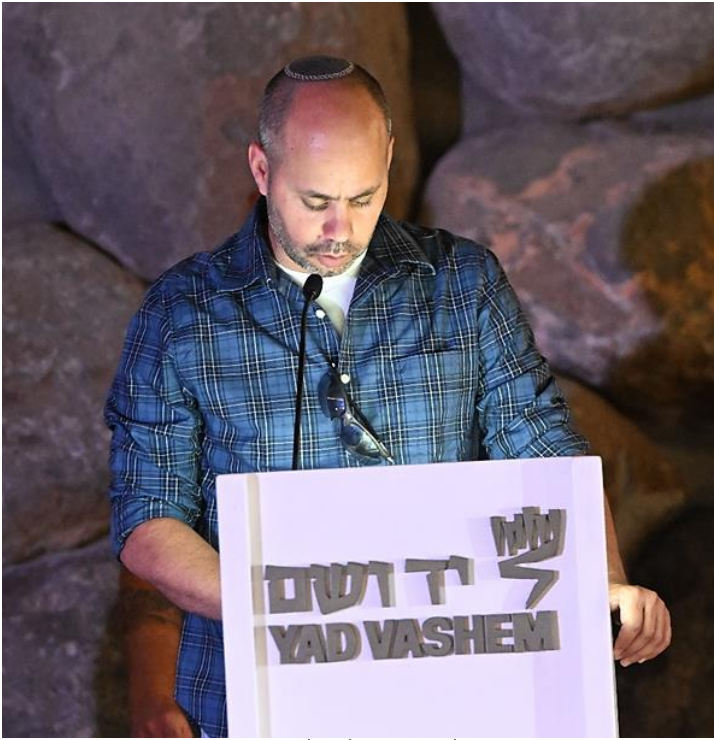
משה אלון ומיכאל גוטסמן מעלים את אש התמיד באוהל "יזכור"

מימין: מיכאל אינדיק, רותי פיקסלר, זאב מילבאוואר, הרב מרדכי אנגלמן, משה אלון ומיכאל גוטסמן

חיים נוי נושא את תפילת הקדיש. לצידו: מיכאל אינדיק וזאב מילבאוואר

מימין: הרב מרדכי אנגלמן – "אל מלא רחמים"
משמאל: מיכאל גוטסמן – "תפילה לשלום החיילים"

האזכרה השנתית באולם "ספרא": בלובי ערוכים היו כריכים, עוגות ושאר מתוקים – ושתייה חמה וקרה. זאב מילבאוואר נשא ברכות, סקר את פעילות הארגון בשנה החולפת ונשא את הדברים הבאים:

"זה מספר שנים מאז פטירת אימי, אני נוהג להתפלל מידי שבת בבית הכנסת. זה לא הרגלי, זה גם לא הפך אותי לשומר שבת מי יודע מה, אך איפשר לי להתקרב לזהות היהודית שלי. הצטרפתי לשיעורים, מה שכנראה לא יהפוך אותי לתלמיד חכם. ריגש אותי לחשוב, שבדיוק תפילה זו נשא אבי, סבי, דודי ובני דודי. נוסף לכך, אני גם מתפלל בבית כנסת המזרחי ואפילו נבחרתי להיות גבאי בית הכנסת. לפני פסח ישבנו עם הרב ללמוד הלכות פסח ומהר מאוד הדיון התפתח לנושא המסורת של כל עדה ועדה: מה אוכלים, איזה ברכות

אומרים ובאיזה כלים אוכלים. כל אחד דיבר על הלכות ומסורת מבית סבא וסבתא. הכול נשמע כל כך צבעוני ושמח, מסורת של מאות שנים. לי, באופן אישי, לא היה מה לתרום לשיחה; אצלנו היו ברכות, אפיקומן, כמובן, קריאת הגדה, גפילטע פיש עם קמח מצה, מרק עם קניידלך, תפוחי אדמה עם עוף של מרק; כמובן ששרנו "מה נשתנה", חגגנו עם ההורים ושני האחים שלי. אף פעם לא התעכבתי לחשוב האם זה

יכול להיות אחרת. כאשר קרה האסון של ה-7 באוקטובר, שמעתי את המשפחות שדיברו על יקיריהן שאיבדו. תמיד הם ציינו כמה קשה להם בימי שישי, כשכל המשפחה יושבה לארוחת שישי; ופתאום, אחרי המון שנים, אנשים חסרים. ואז הגיע חנוכה, חג שנהפך לחג עצוב, בלעדי היקרים, ואז פסח.

מה-7 לאוקטובר, אני, יחד עם חבריי, נמצאים מספר פעמים בשבוע בשפיים, שם נמצאות משפחות מקיבוץ כפר עזה, שהרבה מהם איבדו את יקיריהם. אנחנו מגיעים עם פיצות, מחלקים למבוגרים ולילדים, וגם יושבים ומדברים איתם. ברוב המקרים הם מזכירים כמה קשה להם בסופי שבוע, כמה קשה להם בחגים, כמה הם עצובים. הורינו, שאיבדו את יקיריהם, האם כל פעם שהיו איתנו בשבת, האם הרגישו את מה שמרגישים אנשי כפר עזה, אופקים ניר עוז? האם הורינו חשו את אותו עצב בשבתות ובחגים על כך שאיבדו את יקיריהם? אתה שומע את אנשי כפר עזה וכל המשפחות של הנרצחים והחטופים מסתובבים עם אותה שאלה: איפה היה הצבא, איפה הייתה ההנהגה, שהחזירה את הילדים להתחבא בארונות, ששוב אנשים נשרפים, נשים נאנסות ונרצחות, ושוב ושוב, איפה היו החיילים שלנו? איפה הייתה הממשלה? בשואה לא ציפו שחיילים יגיעו וישחררו אותם, כל מה שהיה להם זה להתפלל שישרדו עוד יום, או להתפלל שהסבל הזה ייגמר כבר היום. כולנו חשבנו שמה שקרה בשואה, לא יקרה שוב, חזרנו על אותו ביטוי שוב ושוב "לעולם לא עוד", כשכולנו הבנו, שלא תיתכן שואה נוספת. מה צריך לקרות על מנת שזה לא יקרה שוב? צריכה להיות מנהיגות אחרת. אני לא מדבר על פוליטיקה, גם למפא"י היה את היום כיפור שלה, ולימים היה יום כיפור ויום שמחת תורה. הכול מתחיל ונגמר במנהיגות, מנהיגות בכל מקום, בממשלה, ובטח בצבא, שני מקומות שיש בהם המון כוח, וכוח יכול לבלבל.

לעם ישראל היו שלושה מנהיגים שקבעו את גורלו של העם שלנו: משה רבנו, בן גוריון והרצל. משה רבנו היה איש צנוע, הוא לא הסכים לקבל על עצמו את תפקיד המנהיג, כי לא האמין שהוא יכול לסחוב את העם אחריו לבדו, בעיקר, מכיוון שפחד שלא יהיה לו מספיק כושר ביטוי, ואולי גם קצת גמגום. השם שמע לו ואמר שהוא יהיה איתו. הוא צירף אליו את אהרון ואת יהושע בן נון על מנת שיעניקו לו תמיכה בהמשך, כחלק מכוחות הכיבוש של ארץ כנען. משה רבנו היה מוכן להקריב את עצמו על מנת להציל את עם ישראל. הוא בעצמו צפה על הארץ מהר נבו, ולא זכה להגיע. השם רצה אנשי חייל, יראי שמיים, רודפי אמת ושונאי בצע. זה בדיוק מי שהיה משה. משה שיחרר את עם ישראל מעבדות וגיבש את העם לעתיד לבוא.

להבדיל, הרצל - הרצל נולד למשפחה אמידה, מסורתית, שגרה בהונגריה; בהמשך עברו לווינה. הוא היה עיתונאי, מחזאי וד"ר למשפטים. במהלך כל חייו סבל מאנטישמיות, שמקורה היה בלאומנות המתגברת במערב אירופה ובמזרח. הוא הרגיש שבאנטישמיות ישנה סכנה פיזית אמיתית לקיומם של היהודים. הוא חיפש את כל הפתרונות האפשריים. בהתחלה, הוא ראה את הפתרון בהתבוללות. כאשר ראה את הפוגרומים במזרח אירופה, הציע פתרון של התנצרות. כשהוא הבין שרק ציונות והקמת בית יהודי, זה מה שיהיה מקובל על כל הזרמים, הוא כתב תוכנית עבודה להתיישבות והקמת מוסדות יהודיים, שיהוו בסיס להקמת מדינה יהודית. תוך נסיעות רבות, פגישות עם כל מיני ראשי קהילות באירופה הוא מצליח, פעם ראשונה בהיסטוריה, לארגן קונגרס ציוני בבאזל, משם הגיע המשפט המפורסם "בבאזל ייסדתי את מדינת היהודים". הרצל פנה ונפגש עם הסולטן הטורקי, ניסה לשכנע אותו, תמורת המון כסף, בגיבוי של רוטשילד והברון הירש, לתת ליהודים להתיישב בארץ ישראל, שהיה תחת השלטון הטורקי. זה לא עזר והטורקים סרבו. כאשר התגברו הפוגרומים האכזריים במזרח אירופה והופצו עלילות דם, הוא פנה לראש ממשלת אנגליה וביקש ממנו לקבל שטח, שתחת שליטה אנגלית, על מנת להציל את היהודים. ההצעה שהוא קיבל הייתה שטח נרחב באוגנדה. הוא העלה את הרעיון בקונגרס הציוני ב-1898, אך לא זכה לגיבוי. ראשון המתנגדים היה ויצמן, סטודנט ונציג של התנועה הציונית הרוסית, ובהמשך, מי שיהיה נשיא מדינת ישראל. הרצל ראה את הנולד, ראה את הלאומנות המתגברת, את משפט דרייפוס, את הפוגרומים ההולכים ונהיים יותר אכזריים, הוא צפה מלחמות באירופה, ורצה להציל את היהודים מהגורל המר. ב-44 שנותיו הקצרות הוא הספיק לאחד את היהודים סביב הרעיון הציוני, להקים את המוסדות הציונים, שיהוו בהמשך את הבסיס למבנה המדינה.

הציונות של בן גוריון, האיש שבזכות מנהיגותו הוקמה מדינת ישראל, האיש שהקדיש את עצמו ברעיון המימוש של מדינת ישראל. נחישותו לא ידעה גבולות. הוא למד שפות על מנת שיוכל להיפגש עם מנהיגי העולם; למד טורקית על מנת ללמוד משפטים, כדי שיוכל לייצג את היהודים בפרלמנט הטורקי; הוא ארגן את "הגדודיים העבריים" על מנת לקיים בסיס צבאי לעתיד המדינה; הוא הקים את הבריגדות היהודיות - על מנת להילחם בנאצים. הייתה לו כריזמה עצומה, סמכויות, ובעיקר, פרגמטיות. הוא התחיל עם דעות של איש ימין, של ארץ ישראל השלמה, אך אחרי ביקור בעזה, לאחר מלחמת קדש, הוא ראה את כל הבתים עם דגל לבן; העזתים ברחו, ואז הוא אמר: "זה נגמר, הערבים כבר לא פוחדים מאיתנו, אין סיבה לכבוש את ארץ ישראל השלמה, רק נתקע עם הערבים בגרון". הוא היה משכיל, ידען, קרא המון, היה לו זמן להכול: לישון אחרי צהריים, לעמוד על הראש. הוא ידע לבחור באנשים הכי מוכשרים, ולעיתים, אף יותר מוכשרים ממנו. היה חרוץ: תוך 3 חודשים למד ספרדית, כשמי ששימש כמורה שלו היה יצחק נבון. כאשר אתה קורא על שלושת המנהיגים, יש לא מעט שוני ביניהם, אך מה שחיבר אותם זאת הייתה צניעות, מסוגלות לעבוד בצוות, אינטליגנציה רחבה, אהבת עם ישראל, רצון לשרת את העם. הם לא היו אנשים רודפי בצע, שחיפשו שמהו ייצא להם מזה. כולנו מקווים שיימצאו מנהיגים מהסוג הזה, ובקרוב. אנחנו זקוקים להם, אנו זקוקים ליהודים מכל הסוגים, כי רק ביחד נוכל להמשיך ולקיים את המדינה הזאת."

רותי פיקסלר קראה את שמות הנפטרים בני הדור הראשון מאז האזכרה האחרונה.

בהמשך, נשאה רותי את ההרצאה בנושא "חינוך ציוני וחינוך לציונות"

המצגת הועלתה לאתר Carpati.org.il העמותה לשונית "גלריה" - ספרים וסיפורים

הזמרת דורית פרקש, בתו של הקריקטוריסט זאב, [ברקע] יליד בודפשט, הנעימה בשירה מרגשת יחד עם בן זוגה, שוקי. הופעתה הסתיימה בשירה של נעמי שמר "לא תנצחו אותי", יחד עם הקהל שהצטרף לשירה - ובשירת "התקווה"

תודה רבה
לכל
המשתתפים
הרבים
שהגיעו
מרחבי הארץ
לחלוק כבוד
לבני
המשפחות
שלנו,
אשר נרצחו
בשואה.

4.8 מיליון שמות נרצחים מונצחים בספר הזיכרון
הזה, על פי התייעוד ב"יד ושם" – נכון ל-2023

בית הכנסת
ב"יד ושם", בו
נערכה הדרכה
על מקור
המוצגים,
שהובאו
מאירופה לבית
כנסת זה

4. רשימת הנפטרים – בני הדור הראשון – האזכרה השנתית 2024 – יהי זכרם ברוך!

מס'	שם משפחה	שם פרטי	מקום לידה	מקום פטירה	תאריך פטירה
1	אדלשטיין	אולגה	אוז'גורוד	רחובות	אפר-23
2	אדלרשטיין אדם	ארווין	ראחוב	יוסטון	מרץ-24
3	אוסלנדר	אהרן חיים	מונקץ'	בני ברק	נוב-23
4	איינהורן	טובה	אוז'גורוד	רחובות	יוני-23
5	ארליך	אסתר	ליפשה	באר שבע	אוג-23
6	ארליך	שלמה	מונקץ'	חולון	אפר-23
7	בוכבינדר	זלמן	טרנובו	כפר סבא	פבר-24
8	ביאלי (מוסקוביץ)	איטה (אילון)	ברזובו	פתח תקווה	מאי-23
9	בר לבב (רפפורט)	תמר (הלנה)	סרדני	תמרת	יוני-23
10	ברגר	מלכה		נתניה	יוני-23
11	ברנר	אלכסנדר (לואיזי)	חוסט	רעננה	יוני-23
12	גאריי (גוטסמן)	אולגה רחל	מונקץ'	ניו יורק	מרץ-24
13	גוך	פרידה (פריצי)	ברגסס	נוף הגליל	דצמ-23
14	גרינברגר	שרה שיינדל	דיבובה	קריית גת	אוג-23
15	גרינברגר (ליבוביץ)	טובה (טרזיה)	צ'ופיבצי	באר שבע	מרץ-24
16	דוידוביץ	צילה	אפשה	נתניה	יוני-23
17	דייטש	יצחק	בורוניבו/טייץ'	רחובות	ינו-24

מס'	שם משפחה	שם פרטי	מקום לידה	מקום פטירה	תאריך פטירה
18	האבר	מיכאל (מייקל)	חוסט	ניו יורק	נוב-23
19	הימפלד	אליעזר	חוסט	נתניה	אוק-23
20	הראל (רוט)	יהודית (ורה)	מונקץ'	גני תקווה	פבר-24
21	הרשקוביץ	גניה	ליפשה	באר שבע	פבר-24
22	וולברג	מרים	ורצקי (וורוטה)	ניר גלים	אפר-24
23	וייס	רוזה לאה	סלוצ'ין/אוז'גורוד	לוס אנג'לס	נוב-23
24	וייס	לאה	מונקץ'	גבעת שמואל	אפר-23
25	ויל	מרים	חוסט	רעננה	אפר-24
26	ויסמן	חוה	ברגסס	כפר סבא	מאי-23
27	טסלר	חנה	מאלה קופניה	קבוצת יבנה	ספט-23
28	ימפל	ורוניקה	ברגסס	קריית חיים	נוב-23
29	ליבוביץ	פסח	טרנובו	רמת השרון	מאי 24
30	ליבוביץ	רעיה	ראחוב	אור עקיבא	מאי-23
31	סנדרוביץ	בלומה פרחיה	טייץ'	לוד	אפר-24
32	עמיקם	צביה	מונקץ'	נווה מונוסון	מאי-23
33	פולק	פרידה	ברגסס	תל אביב	נוב-23
34	פוקס	אברהם	שנדרובו	ירושלים	ינו-24
35	פיקסלר	ציפורה	טורן	גבעת שמואל	דצמ-23
36	פפיש	חוה	ברגסס	כפר סבא	מאי-23
37	פרוט (קליינמן)	אידה	סטרוינו	גבעתיים	יונ-23
38	קליין	אוסקר	מונקץ'	נתניה	פבר-24
39	קליין	מגדלנה (חיה פייגה)	מונקץ'	קרית גת	ינו-24
40	קליינמן	חיים	דוסינו	נתניה	אפר-23
41	קראוס	משה שמעון	אוז'גורוד	אוטווה	מאי-23
42	קרמר	אסתר	וילוק	גבעתיים	מאי-23
43	רוזנווסר	משה יואל	חוסט	צפריה	אוג-23
44	שווד	אליזה	אוז'גורוד	אשקלון	דצמ-23
45	שווימר	חנה	מסטיצ'בו	בית גמליאל	מרץ-24

אנו חוזרים ומזכירים כי ניתן להוסיף שמות של נפטרים, בני הדור הראשון, גם משנים עברו, עוד לפני הנצחתם בטקס האזכרה השנתית. רשימת השמות מתעדכנת בימים הקרובים באתר שלנו:

CARPATI.ORG.IL – לשונית "לזיכרון עולם" – "ניצולי השואה שהלכו לעולמם".

ניתן להעביר את המידע, על פי הרשום בטבלה, אל רותי פיקסלר 050-5643299 ruthfixler@walla.co.il

5. טקס האזכרה השנתית בניו יורק

טקס האזכרה השנתית בחו"ל נערך השנה רק בניו יורק ואורגן על ידי חברתנו, חנה הופמן. הטקס התקיים ביום ראשון, ה-19.5.2024 ב-Flatbush Park Jewish Center בברוקלין. נותן החסות, כמדי שנה, הוא אלכס רובט – ועל כך תודתנו הגדולה. תפילת "אל מלא רחמים" נאמרה על ידי החזן דוד מנדלר. שישה נרות הודלקו לזכר ששת המיליונים שנרצחו. רחל קליין, בתה של חנה, אשר התנדבה בארץ לא מזמן, הרצתה על הנושא: "מהשוואה ועד ה-7 באוקטובר". את ההרצאה המרכזית נשא האב פטריק דסבואה מצרפת [ראו בהמשך]. תמונות נוספות מהאזכרה ניתן לראות בפייסבוק, בקבוצה הנקראת:

[Carpathian Holocaust Memorial Service in NYC](#)

מימין: חנה הופמן, מנחת האזכרה, מנשה שפירו - סגן ראש הסגל של לשכת ראש עיריית ניו יורק, אריק אדמס, ריצ'י טיילור - סגן ראש NYPD, האב פטריק דסבואה, החזן דוד מנדלר, מנדי שפיגל ואלכס רובט

Alec Brook-Krasny – מבית המחוקקים של ניו יורק

רחל קליין – מהשוואה ועד ה-7 באוקטובר

נר ראשון: אלכס רובט

נר שני: האב פטריק דסבואה

נר שלישי: ג'ורג' מנדלר

נר רביעי: ג'ודי וסופי פיזם

נר חמישי: דוד הרץ

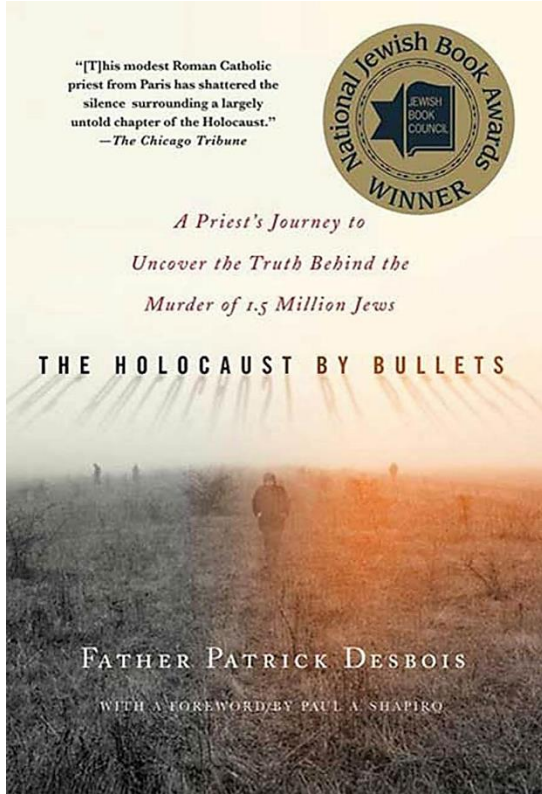
נר שישי: חנה הופמן ומשפחתה

תודה רבה לך, חנה, על כך ששנה
אחר שנה את עורכת את טקס
האזכרה בניו יורק

כמה מילים על האב פטריק דסבואה (Patrick Desbois), נושא ההרצאה המרכזית: האב הוא הארכיבישוף של ליון, צרפת. הוא המזכיר של ועידת הבישופים הצרפתית ביחסים עם היהדות ונשיא "Yahad-In-Unum", ארגון המקדם הבנה ושיתוף פעולה בין קתולים ליהודים. דסבואה, יליד 1955, גדל בסביבה, שבה זיכרונות ממלחמת העולם השנייה והשוואה עדיין רדפו את משפחתו. בן דודו שהתגורר עם משפחתו, סבל משפחתו, מחלה שלקה בה בעת מאסרו בדכאו. באופן דומה, סבו מצד אביו, קלאודיוס, נכלא ברווא-רוסקה [Rawa-Ruska], מחנה סטאלאג 325, שנמצא במערב אוקראינה. לאחר הסמכה, בעודו עומד רק קילומטרים מהאתר של סטאלג רווה-רוסקה במהלך ביקור במזרח פולין, נזכר דסבואה בזיכרונותיו של סבו: "באותו יום הבנתי עד כמה השואה היא חלק מחיי. הפשע הבלתי נתפס שסבי היה עד לו חסר אונים - רצח של גברים, נשים וילדים, פשוט בגלל שהם

יהודים... ההחלטה הבלתי חוזרת לחפש השתרשה בי. הייתי חייב להבין". דסבואה חזר הביתה והחל ללמוד את השואה באינטנסיביות.

האב פטריק כתב את הספר "The Holocaust by Bullets" [השואה בכדורים]. זהו מסעו לחשיפת האמת מאחורי רצח 1.5 מיליון יהודים בשנים 1941-1945. הספר תורגם לאנגלית ופורסם בשנת 2008; הגרסה באנגלית פורסמה בתמיכת "המוזיאון לזכר השואה" של ארצות הברית. רק ב-2019 הוא פורסם בשפת המקור – צרפתית. ספר המחקר הנוקב מתאר כיצד כומר קתולי חשף את האמת מאחורי רצח מיליון

וחצי יהודים אוקראינים. האב פטריק דסבואה מתעד את המשימה המפחידה של זיהוי ובחינת כל האתרים, שבהם הושמדו יהודים על ידי יחידות ניידות נאציות באוקראינה במלחמת העולם השנייה. באמצעות מתודולוגיה חדשנית, ראיונות וראיות בליסטיות, הוא קבע את מיקומם של קברות אחים רבים - במטרה לספק קבורה נאותה לקורבנות השואה האוקראינית הנשכחת.

דסבואה חיבר חומר ארכיוני חדש ודיווחים רבים של עדי ראייה, והרכיב את התיאור הסופי הראשון של אחד הפרקים העקובים מדם של מלחמת העולם השנייה. בנרטיב שלו, דסבואה מתאר את המסע שהוביל אותו לטונדרה של אוקראינה כדי לחשוף עדויות ארכיאולוגיות ועדויות של עדי ראייה לרצח ההמוני של הנאצים של 1.5 מיליון יהודים שם. רצח המוני זה התבצע "ללא תאי גזים, ללא אוטומציה, ללא מה שנקרא 'מיכון', רק אדם שמתנקש באדם אחר". "הכומר הקתולי הצנוע מפריז, מבלי להשתמש בהרבה יותר מקולו הרגוע והצווארון הרומי, ניפץ את הדממה סביב פרק שלא סופר בשואה" – ביקורת בעיתון "שיקגו טריביון".

6. על חשיבות התייעוד במסגרת "זיכרון בסלון"

בעיתון "ישראל היום" מה-7.5.2024 הופיעה כתבה של נחמה דואק שכותרתה "לזכור, למען הנוער". נחמה דואק מתארת את התרשמותה ממפגש "זיכרון בסלון" בו השתתפה – וכך היא כותבת: "בליל יום הזיכרון לשואה ולגבורה נכחתי באירוע 'זיכרון בסלון' ברמת השרון. רונן בראוריין סיפר על אמו, אסתר בראוריין לבית קליין ז"ל, ילידת הונגריה, שורדת אושוויץ. היתה רק בת 14 בזמן המלחמה והצליחה להישאר בחיים. מה שריתק אותי באותו ערב היתה הנוכחות המאסיבית של בני נוער, חבריהם של ילדי המארחים. ישבו פעורי פה. מחו דמעה ולא בסתר. הרשו לעצמם להתחבר לאירוע. נמלאתי תקווה גדולה, שיש דור צעיר, מעורב ואכפתי."

מסתבר שאת הערב המרגש הינחה בן הדור השני שלנו, רונן בר אוריין. וכך כתב לי רונן: "לאחר בקשות רבות התרציתי והסכמתי לספר בערב 'זיכרון בסלון' את סיפור הישרדותה ותקומתה החרוג מאוד של אימי, אסתר בר אוריין ז"ל, ילידת 1929 ממונקץ'. הערב היה הצלחה גדולה, נכחו בבית פרטי, שאירח אותנו, כמעט 100 אורחים, ביניהם כ-30 נערים ונערות מ"ב, ששתו את דבריי בצמא ורק רצו לשמוע עוד ועוד."

להלן בתמצות סיפורה: "אסתר בר אוריין, בתם של דוד קליין וגולדה-גיזלה ווינברגר, נולדה בדצמבר 1929 ב-Chinadievo [10 ק"מ צפון מזרחית למונקץ'], הובלה עם משפחתה באפריל 1944 לגטו בביח"ר ללבנים - ומשם לאושוויץ. מפאת גילה הצעיר (14.5) נשלחה עם אמה, שני אחיה הקטנים ושני דודנים, שהתגוררו עם משפחתה, לטור המיועד להשמדה. קצין גרמני דחף אותה מהטור וצרח, שהיא מספיק גדולה כדי לעבוד, למרות שאמה ניסתה להתנגד... היא נדחפה לטור המיועדות לעבודות כפייה, שם נצמדה לאחותה הגדולה בת ה-18, הניו [אימו של חברנו ארנון קראוטגמר] וביחד נשלחו למרכז המיון של ציוד הנרצחים, המכונה "קנדה". שם הן שהו עד הפינוי של אושוויץ בסוף 44 תחילת 45. היא שרדה מספר סלקציות של דר' מנגלה. יחד עם שאר המפונות הגיעה במסע רגלי וברכבת בקר למחנה רוונסבריק הנורא בגרמניה - ומשם פונו למחנה מלכוב [Malchow, אחד ממחנות המשנה של רוונסבריק] הנורא לא פחות. במחנה זה הצליחה, עם אחותה, לפגוש ולחלץ את בת דודתם בת ה-11 (!), בעלת אזרחות אמריקאית, אשר גורשה מבית המחסה לנתינים זרים בבודפשט, עם אמה, שנרצחה לידה במהלך מסע המוות.

בחודש אפריל החלו לצעוד במעגלים באיזור העיר לייפציג, הועמדו בשורות לקראת השמדה בירי - ורק חייל גרמני, שהגיע עם אופנוע, והודיע לשומריהם שהרוסים כבר שם, גרם לזריקת כלי הנשק הטעונים של השומרים, זריקת מדיהם ומנוסתם. הניצולות חצו את האלבה כדי להגיע לשטח אמריקאי וטופלו שם. אמי שקלה בשחרור 35 ק"ג. היא ואחותה נסעו לבודפשט לפגוש שתי אחיות, שהסתתרו עם מסמכים מזוייפים,

וכשהגיעו, התברר שאחת מהן נהרגה יום לאחר השיחרור ממוקש, יחד יחד עם עוד שני בני דודים, ששרדו את כל המלחמה. מבודפשט חזרו למונקץ', שם פגשו את האבא, אח ועוד אחות שהסתתרה בבודפשט.

סה"כ שרדו 5 מ-9 בני המשפחה הגרעינית ו-15 מתוך 35 בני ובנות הדודים, שגרו בסמיכות באיזור מונקץ'.

אימא עלתה לארץ באוקטובר 1946 באניית המעפילים לטרון, נתפסה והובלה מחנה מעצר בקפריסין וב-1947 עלתה במסגרת עליית הנוער של הנרייטה סולד.

עברה להכשרת נוער בקיבוץ דליה של השומר הצעיר, התגייסה לצהל ב-1948 למלחמת השחרור ושימשה, תוך כדי הקרבות, כמתורגמנית לרופא בגדוד 8 של חטיבה 12 - חטיבת הנגב.

אסתר בגיל 18, 3 שנים לאחר השחרור ממחנות המוות, כשהתגייסה לצה"ל

על הגורן בקיבוץ הכירה את אבינו, אברהם בר אורין ז"ל, ויחד עלו להקים את קיבוץ נחשונים. אבי התגייס לצבא קבע, היה בדרגת סגן אלוף, מג"ד במלחמת ששת הימים ובמלחמת יום כיפור, בעל "עיטור העוז", השני בחשיבותו מבין עיטורי ההצטיינות והאומץ. הסיבה, לדבריה, שהיא בחרה בו, כי הוא היחידי בקיבוץ שהאמין לסיפוריה על השואה כשכל השאר בקיבוץ חשבו ואמרו לה שהיא ממציאה סיפורים.

היא למדה והוכשרה להיות גננת, היתה גננת שנים רבות בנעמ"ת רמת אביב, חיה באושר רב עם אבינו עד פטירתו בגיל צעיר, הולידה אותי, רונן בר אוריין, יליד 1953 ואת אחי, אופיר, יליד 1958, וזכתה ל-5 נכדים ונכדות מוצלחים ומוצלחות, שכולם חיים במדינת ישראל.

אמי התגוררה ברמת השרון עד יום מותה בגיל 70. יהי זכרה של גיבורה אופטימית חסרת תקנה זאת, לעד."

זה התפקיד שלנו, בני הדור השני, להעביר את לפיד הזיכרון הלאה, לדורות הבאים, ומהם – לדורות ההמשך!

7. מן העיתונות: "שתי יבשות – זיכרון אחד"

סיכת דם המכבים [צילום: טובי שריד]

כתבה מהעיתון "ידיעות אחרונות" מה-7.5.2024, מאת גל גנות: "בבתי העלמין ברחבי הארץ מחלקים ביום הזיכרון לחללי מערכות ישראל ונפגעי פעולות האיבה מדבקות, שעליהן צילום של פרח דם המכבים, שהפכו לאחד מסמלי היום. אולם מיזם מיוחד מאפשר לקבל גרסה מיוחדת של הפרח עצמו, מיובש ומחובר לסיכה שאפשר לענוד על הבגד.

את פרויקט הסיכות הקים שבי ספירו (35), תושב נוקדים, מורה דרך במקצועו. ...השנה, בית הספר היהודי SAR בעיר ריברדייל [Riverdale] שבמדינת ניו-יורק רכש מעמותת "דם המכבים" סיכות ליום הזיכרון. הנהלת בית הספר גם החליטה לתרום 500 סיכות עבור תלמידי בית הספר פלך בירושלים לזכר המנהל שלו, יוסי הרשקוביץ ז"ל (44), שנהרג בקרבות בעזה. לפני מספר שנים יצא יוסי לשליחות בארה"ב, לימד ב-SAR ובין היתר היה אחראי על טקסי יום הזיכרון שם. בזכות התרומה, תלמידיו של יוסי משני צידי האוקיינוס יענדו את הסיכות לזכרו.

'היוזמה שלהם מאוד ריגשה אותי. שני בתי הספר הם חלק ממי שיוסי היה בחייו ובשניהם המורשת שלו ממשיכה להדהד', מספרת אלמנתו, הדס, שלימדה גם היא ב-SAR. 'יוסי היה משמעותי מאוד עבור התלמידים, דמות ישראלית-צברית שהם נשאו אליה עיניים. מלבד טקסי הזיכרון שהפקנו יחד, כתבנו את תוכניות לימודי העברית עבור התלמידים, שכללו את מורשת הקרב של מדינת ישראל ובתוכה סיפורי נופלים ופצועים. כשיוסי נהרג, זו הייתה הפעם הראשונה שהתלמידים האמריקאים הכירו אישית לוחם שנהרג, ועוד אדם שהיה כל כך יקר להם'. לדבריה, 'יוסי האמין שהעתיד של המדינה הוא בחינוך. הייתה לו היכולת לראות כל תלמיד ואיש מקצוע בגובה הלב. הוא היה פורץ דרך, איש חזון, שממהר לבצע – אומר ועושה. היו לו המון תוכניות וחלומות לעתיד, שברגע אחד נקטעו".

כתבה: רותי פיקסלר. לתגובות: 050-5643299 ruthfixler@walla.co.il